

PERFORMANSI DUHOVNOG ZRAČENJA

Od 1984. razvio sam sopstveni način izvođenja performansa u kojima mi je glavni cilj bio zračenje, uticaj, prenošenje sopstvenog psihičkog stanja, nadahnuća, emocije, doživljaja na publiku, ili na šire okruženje. Bilo je to dosta neuobičajeno, prava avantura u vreme kada su performansi, uopšteno gledajući, ne samo kod nas već i u svetu, postali koreografsane predstave, pantomima, gluma i kostimirani spektakli, uz muziku i svetlosne efekte.

Ja se nisam ni posebno oblačio za njih; nosio sam svoje svakodnevno odelo, niti sam ih uvežbavao, glumio po nekom scenariju, jer sam „igrao“ samoga sebe, i nisam se posebno fizički pripremao budući da sam u mojim performansima uglavnom govorio, uz istovremeno duhovno zračenje na okolinu. Govor je bio osnovni način probijanja mentalne barijere između mene i publike, zatim i način da je pripreim za ono što sledi, prenošenjem ličnog razmišljanja, i na kraju saopštavanje zaključka, ako je bilo potrebno. U svojim performansima, koje sam nazivao (spi)ritualima – ritualima duhovne razmene – koristio sam i neke objekte, pomagala, zvuk, delio štampane materijale, zemlju, vodu, otiskivao pečate... ali sve to u cilju razbijanja komunikacione barijere i što većeg mogućeg približavanja gledaocu, a ne radi vizuelnog ili drugog čulnog efekta. Radilo se tu više o momentu iznenađenja, ili radosti primanja, koji psihološki izaziva pažnju i uspostavlja koncentraciju gledaoca na sam performans i sadržaj koji nosi. Otvaranje psihe gledaoca radi lakšeg primanja poruke, odnosno uspostavljanja mentalne rezonancije.

U performansu – (spi)ritualu – najviše me je zanimalo njegov efekat na publiku i događaje. Moje delovanje nije bilo mimika, simbolična radnja, samo slika ili pokret, nego, rekao bih, magija. Nakon izvedenog performansa pratio sam neposredne promene na ljudima, a u novinama i drugim sredstvima informisanja pratio sam efekte u široj okolini i svetu, jer moji (spi)rituali često su bili usmereni na određene pojave i događaje, popravljajuće situacije izazvane socijalnim krizama i ratovima. Ovi (spi)rituali, rekao bih, nisu imali uobičajen „antiratni“ karakter u smislu protesta protiv rata ili apela za mir, već su rađeni da donesu mir, da utiču na događaje i ljude tako da se uspostavi neophodna ravnoteža suprotnih naboja i otkloni agresivnost. Delovao sam na ljudske psihe uspostavljanjem mentalne rezonancije između mene i okruženja, direktno ili posredstvom prirodnih elemenata – vode, zemlje, vazduha. Ovde je najvažniji preduslov bila moja snažna koncentracija na ono što želim da postignem i nalaženje pravog načina komunikacije, duhovnog zračenja da to ostvarim.

Od 1984. do 1999. izveo sam preko šezdeset različitih performansa i mnogo puta sam se uverio da su imali neposredan uticaj kako na psihu gledalaca, tako i na daleke događaje i mesta u svetu. O tome sam prikupio i sačuvao obimnu dokumentaciju.

Pre svakog performansa imao sam period psihičkih priprema; najpre stavljanje na papir ideje, koncepcije, ciljeva, mogućih sredstava koja ću koristiti. Definisao sam pojmove

koji su bitni za taj performans, razrađivao naslov, smisao poruke, moguća značenja i konotacije, uz konsultovanje leksikona simbola i mitologije, istorije kultura itd. Usredsređivao sam sve elemente ka onom glavnom cilju i poruci koju sam želeo nastupom da ostvarim. Neke od (spi)rituala izveo sam i bez publike, u prirodi ili unutar svoga stana, ali opet sa istom koncentracijom i željom da postignem određeno dejstvo. Neki moji (spi)rituali trajali su više od jednog nastupa i jednog dana, čak mesecima, iz dana u dan. Imali su oblik dnevnog ritualnog ponašanja u cilju postizanja većih promena, uvek na bolje. Moj cilj je uvek bio pozitivan, da se nekome pomogne, da se otklone negativne emocije, agresivnost, mržnja i da se širi ljubav među svim bićima, da budu zdravi, dobri, raspoloženi, u harmoniji među sobom i sa prirodom.

Moglo bi se reći da su (spi)rituali bili deo moje šire umetničke prakse tih godina, ali i nastavak bavljenja magijskim delovanjem kroz umetnost još iz perioda mojih studija u Pragu sredinom 70-ih godina prošlog veka (1973-1976). Naime, po dolasku u Prag na studije slikarstva, kao dvadesetogodišnjak, prvi put sasvim odvojen od sredine u kojoj sam odrastao i živeo, takođe prvi put egzistencijalno samostalan u odnosu na porodicu, posvetio sam se dubljem izučavanju sopstvenog bića, odnosa među ljudima i događajima, naročito silama prirode, a upravo tih godina pre polaska u svet upoznat sa hrišćanskom religijskom tradicijom i iniciran da joj se posvetim, koristio sam boravak u Pragu za dublje izučavanje duhovnih fenomena. Posvetio sam se tamo, kako redovnom čitanju biblijskih priča, tako proučavanju sakralnog slikarstva, posebno ruskih ikona, ali i srednjovekovnog zapadnoevropskog religijskog slikarstva koje sam nalazio u praškim muzejima, takođe posetama raznim crkvama i manastirima, starom groblju, ali i čitanju knjiga o kulturnoj tradiciji starih paganskih naroda, uz slušanje autentične afričke plemenske muzike sa ploča. Uskoro sam spontano i prema potrebi počeo raditi na crtežima koji su imali magijski karakter u smislu zaštite i isceljenja likova koji su na njima bili predstavljeni. Uspostavio sam i veoma blizak odnos sa biljem, prirodom uopšte, vremenskim prilikama, životinjama, veoma koncentrisano komunicirao sa drvećem. Shvatao sam svet kao jedinstvo i splet živih odnosa i međupovezanosti, u kome je ljubav prema svemu dominirala.

I mnogo kasnije, početkom 90-ih godina, po izbijanju ratnih sukoba u Jugoslaviji, u mom bliskom okruženju, trudio sam se da širim pozitivne talase; pokrenuo sam međunarodnu „Ofanzivu ljubavi“ i osnovao Institut za širenje ljubavi (prema čoveku, prirodi i umetnosti), izdajući tokom dve godine časopis „Ljubav“ koji sam slao besplatno u svet. Upravo tih godina radio sam i javne i intimne performanse – (spi)rituale kojima sam dejstvovao u istom smislu i smeru.

U performansima koje sam izveo od 1984. do 1999. na raznim mestima širom sveta i u različitim uslovima, različitim povodima, podstaknut različitim problemima koje sam kroz (spi)rituale želeo da rešim, ili barem ublažim, vidim najtešnji spoj umetnosti i života, kome je avangardno stvaralaštvo moga vremena težilo. Takođe i manifestaciju dematerijalizacije umetničkog objekta, karakterističnu za drugu polovinu 20. veka, kada se stvaralaštvo umesto na fizičke i vizuelne, dakle čulne, fokusira na mentalne i duhovne procese.